

^(א) ס"א ר' ישמעאל ב"ר יוסי, (ב) [אבות דר' נתן פי"ח ע"ש כמה שגייתים], (ג) [בשמיפפת שפתיו הוא ראש המדברים. ערוך ערך חסד], (ד) [ע' פירוש הערוך ערך חסד], (ה) [ינמות מט. ס': בכורות כג': עירובין סב:]; (ו) [עירובין נא. בכורות לו.], (ז) ברמב"ן גורם רבי ע"ש, (ח) ינמות כה:; (ט) מכאן עד הסוף נוסף ע"פ מהרש"ל ועי' רש"י, (י) [נעתיובין נא. פדש"י נמוקו נס וקו דבר ישר כקו המשקולת], (יא) בשמ"ק: ק"ך היה נזקך אדם לילמד מפיו מיד היה מוזהר, (יב) בשמ"ק: שגורין, (יג) בשמ"ק: מפסיקות, (יד) [אבות דר' נתן פי"ח], (טו) בדפדפי לא הכנה תלמוד כסאר חזירו אבל מה, (טז) [ע' תוספת ב"מ קב: ד"ה בלמא], (יז) [ועי' רשבים ב"ב נח. ד"ה לאורי וכו'].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חכם ב' ובי האר' גוונא אמרינן ב' ע' תשעת רלבי"ח ס"י כג'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושמואל וכו' דלי' כחובו כבז ידון הוא ה'ה כמז:

לעזי רש"י

קלושיי"א [קלושיי"ץ]. מדורים.

מוסף תוספות

- אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב ואחם חתומו.
- דבשלשה ליכא למגור מיד. מוס' הרא"ש.
- אוצר בלוט, מינין הרבה מעורבין בתוכה ביחד. רשבים ב"ב מט. ד"ה לאוצר. ד. כמו סגורים. מוס' הרא"ש.
- כשמעידים שקר. מוס' ינמות כה:

כיון דאמר מר. לקמן בשמעתין גבי אמרו לסופר ויכתוב ולפלוגי ופלוגי ויחתמו כשר הגט אבל לא תעשה: לא שכיחא. הלכך לא גזרינן. ושמואל לית ליה דרבי ירמיה דאמר חתם סופר שנינו אלא כתב סופר וחתם עד כדאמרינן בהמגדש

כר' יוסי ולא איירי מתני' בכתומת סופר כלל וצין לרבי יוסי וצין לר' מאיר כשרה החתימה ושמואל לית ליה דרב חסדא דאמר רבי יוסי היא וכתבט) סופר ודברי הכל היא: **דלמא אמר להו**. אחם חתומו ואמרו לפלוגי ויכתוב דבהא אמרי' לקמן כשר ותעשה ואי מכשרת חתימת סופר בגט אזלי הני סהדי ומחתמי לסופר משום כיסופא: **הניחא למ"ד נו'**. פלוגתא היא לקמן בשמעתין: אלא **ר' יוסי סתפי אמר נו'**. אלא ודאי רבי יוסי תרתי אמר לפסולא צין שאמר לשלשה תנו צין שאמר אמרו לפלוגי ויכתוב ופלוגי ופלוגי ויחתמו פסול והנך אמוראי דאמרי לקמן תעשה ולא תעשה אליבא דרבי מאיר פליגי דלרבי יוסי פסול לגמרי ואיתא

לדרב חסדא דהא דקמני חתם סופר כשר רבי יוסי היא דליכא למיחש שמא שליח צוה ולא צעל: **ושמואל** דאמר לעיל הדבר נזריך תלמוד דאי כתובו כתב ^(א) ידו הא כתב הגט נעשה כאומר אמרו וכשר: **סבר לה כרבי יוסי בחדא**. דאמר שמואל הלכה כרבי יוסי היכא דלא אמר אמרו: **ופליג עליה**. באומר אמרו: **נמוקו עמו**. ^יפירושו עמו לתת טעם לכל דבריו שהיה מיישג את דבריו: **חסם וסופר**. כדאמרינן במסכת סוטה ^(דף כ.) אמרתי לו לבלר אני: **חסם לשכילא**. כשהיה רוצה להיות מתון ומתיישג בדבריו היה חסם: **גל של אגוזים**. מפרש בנצות דר' נתן ^(פ' יח) מה גל של אגוזים אדם נוטל אחת מהן והם נקבצות וגופלות זו על זו כולן כן ר' טרפון צא תלמיד ושאלו דבר היה מציא לו רחיה מקרא מדרש משנה הלכה ואגדה הכל יחד: **חנוס מיוונת**. יינה מוכן צה תמיד שאין חטוני נזריך לומר לזוקמין המתניו ואציא לכס ^(יב) כך נזכר אדם ללמד מפיו מוזהר לו ותלמודו ערוך בפיו: **אוצר צלוס**. כך מפורש בנצות דרבי נתן למה היה ר' עקיבא דומה לעני שנטל קופתו ויאל לשדה מוצא שעורים קצר ונתן צה מוצא חטין נתן צה וכן פוליס וכן עדשים וכשצא לציתו צירר כל מין ומין לעצמו כך ר"ע כשלמד מרבתייו שמע דבר מקרא מרבתייו ואחריו הלכה

ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לצו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו ^(י)סדורין בפיו ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו אבל כשנעשה חסם גדול עשה כל התורה מטבעות סידר מדרש סיפרי וסיפרא לצדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן. ונראה צעיי אוצר צלוס סגור מסגירות לצדן מחיצות ^(יא)מחיצות כמו שעושין בתיבות גדולות ליתן חטין מכאן שעורין מכאן עדשים מכאן כמו פיו צלוס ורגליו מבולגות בבכורות ^(דף מ.) קלושיי"א בלע"ז: **קופה הרוגלים**. מפרש התם ^(י) מה רוכל זה צבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין פלייטון עמך אומר הין קנמון עמך אומר הין כך נזכר אדם לשאל דבר במקרא משיצו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה. ואין שבה זה דומה לשל ר"ע שנתן לצו מחילה ולמד הכל מצולצל ואח"כ סדרן: **קופה של בשמים**. דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרכה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לצדו להיות מוזהר לשואלו: **קב וגקני**. ^(יג)לא לימד הרבה כשאר חזבריו אלא מה שאומר צבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם: **טוחן הרבצ**. שנה הרבצה: **מוציא קימעא**. מפרש ליה: **סנא משכח קימעא**. מתלמודו: **ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין**. מה ששכח מתלמודו לא שכה אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותן: **שנו מדוסין**. למדו תורתיו: **שמדוסין סרומוס מסרומוס** **מדוסיו של ר"ע**. בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה: **שמא תשכור עדים**. לכך שיאמרו בשם צבלה לסופר לכתוב ולעדים לחתום: **לא חששו חכמים לדבר זה**. מאחר שמכירין חתמתן לא חשו לומר שקר

חתמו: **מעשה לא עבדי**. שיחתמו שקר או יעידו שקר: **דיבורא עבדי**. אומר לאחרים לעשות והאחרים סבורים שהצעל ציוה: **ואסם הסומו**. דליכא למיחש שמא תשכור כיון דאין חותמין אלא אם כן שמעו מפי הצעל עצמו: **ולא תעשה**. גזירה הא אטו הא:

האומר פרק ששי גיטין

לשנים תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דברי ר' מאיר וש' לומר דלר' מאיר כיון דחתם סופר פסול הו"ל כאומר אמרו לסופר ויכתוב ואחם חתמו והרי אלו יכתבו היינו יחתמו ואם תאמר אכתי היכי קמני הרי אלו יכתבו ויתנו לכתחלה למאי דאמר בסמוך ^(א) הא נמי כשר ולא תעשה

ותירץ רבינו תם דמשום דאמר לשלשה שהוא לכתחלה ^ב נקט האי לישנא דיכתבו ויתנו אי נמי הכי קאמר אס צאו לקיים שליחותם יכתבו ויתנו אפי' דיעבד לא מהני אי נמי דזימנין דתעשה אפי' לכתחלה כגון בשעת הדחק: **אמר' לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוגי ויחתמו**. לא דמי לעד מפי עד דהני מיילי כששמעו מפי עדים שפלוגי לזה מפלוגי מנה שלא נמסרה עדות לאלו המעידים אלא צפני נמסרה אלא לכל כפן עיקר עדות לא נמסרה אלא לאלו והראשונים הם שלוחי הצעל שמצוה לאלו לעשות לה גט: **לא שביחא**. פירש בקונטרס לשמואל אית ליה צפ' ברתא ^(לקמן ד' פו:) דכתב סופר ועד שנינו ואיתא אפי' כרבי מאיר ומכל מקום נזריך לומר נמי אליביה דלא שכיחא דמתחילה לא הקשה אלא מכח דלא מסתברא דפליג שמואל אדר' ירמיה ורב חסדא: **חכם לבשירצה**. יותר מר"מ ודילמא ר' מאיר חריף ומקשה ור' יהודה מתון ומסין ^ק וכו' האי גוונא אמרינן בסוף הוריות ^(דף טז.):

חנות מיוונת. לשון מוזהר ואית דגרסי מווינת לשון זיון: **בצ'ום**. בקונטרס גריס צמ"ס כמו פיו צלוס ורגליו מבולגות בבכורות ^(מ.) ואית ^(יג) דגרסי בצמ"ך ^א כמו בצראשית רבה ^(פ' כ"ח) משל למנך שהיו אלוזותיו צלוסין ^ד ותתומין ומעורצין ^י: **דיבורא אמרי מעשה לא עבדי**. והא דאמרינן סוף פרק ב' דינמות ^(דף כה:) גבי מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא צ"ד ופרץ בגמרא טעמא דצ"ד הא צי תרי לא והתניא עדים החתומים על שדה מקח ועל גט יאשה לא חשו חכמים כו' ומאי קושיא לשיני דיצורא אמרי מעשה לא עבדי כדאמר הכא דהתם לא הוי אלא דיצורא שאומר שמיאנה או שחלצה וש' לומר כיון דהתם על ידי דיצורא ^ג נגמר הדבר שע"י כך ניסת לשוק מעשה גמור חשיב ליה אבל הכא אין נגמר על ידם ואינו אלא דיצור צעלמא:

הדרן עלך האומר התקבל

ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לצו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו ^(י)סדורין בפיו ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו אבל כשנעשה חסם גדול עשה כל התורה מטבעות סידר מדרש סיפרי וסיפרא לצדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן. ונראה צעיי אוצר צלוס סגור מסגירות לצדן מחיצות ^(יא)מחיצות כמו שעושין בתיבות גדולות ליתן חטין מכאן שעורין מכאן עדשים מכאן כמו פיו צלוס ורגליו מבולגות בבכורות ^(דף מ.) קלושיי"א בלע"ז: **קופה הרוגלים**. מפרש התם ^(י) מה רוכל זה צבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין פלייטון עמך אומר הין קנמון עמך אומר הין כך נזכר אדם לשאל דבר במקרא משיצו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה. ואין שבה זה דומה לשל ר"ע שנתן לצו מחילה ולמד הכל מצולצל ואח"כ סדרן: **קופה של בשמים**. דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרכה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לצדו להיות מוזהר לשואלו: **קב וגקני**. ^(יג)לא לימד הרבה כשאר חזבריו אלא מה שאומר צבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם: **טוחן הרבצ**. שנה הרבצה: **מוציא קימעא**. מפרש ליה: **סנא משכח קימעא**. מתלמודו: **ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין**. מה ששכח מתלמודו לא שכה אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותן: **שנו מדוסין**. למדו תורתיו: **שמדוסין סרומוס מסרומוס** **מדוסיו של ר"ע**. בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה: **שמא תשכור עדים**. לכך שיאמרו בשם צבלה לסופר לכתוב ולעדים לחתום: **לא חששו חכמים לדבר זה**. מאחר שמכירין חתמתן לא חשו לומר שקר

חתמו: **מעשה לא עבדי**. שיחתמו שקר או יעידו שקר: **דיבורא עבדי**. אומר לאחרים לעשות והאחרים סבורים שהצעל ציוה: **ואסם הסומו**. דליכא למיחש שמא תשכור כיון דאין חותמין אלא אם כן שמעו מפי הצעל עצמו: **ולא תעשה**. גזירה הא אטו הא:

ואיכא

סו.

לשנים תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דברי ר' מאיר וש' לומר דלר' מאיר כיון דחתם סופר פסול הו"ל כאומר אמרו לסופר ויכתוב ואחם חתמו והרי אלו יכתבו היינו יחתמו ואם תאמר אכתי היכי קמני הרי אלו יכתבו ויתנו לכתחלה למאי דאמר בסמוך ^(א) הא נמי כשר ולא תעשה ותירץ רבינו תם דמשום דאמר לשלשה שהוא לכתחלה ^ב נקט האי לישנא דיכתבו ויתנו אי נמי הכי קאמר

אס צאו לקיים שליחותם יכתבו ויתנו אפי' דיעבד לא מהני אי נמי דזימנין דתעשה אפי' לכתחלה כגון בשעת הדחק: **אמר' לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוגי ויחתמו**. לא דמי לעד מפי עד דהני מיילי כששמעו מפי עדים שפלוגי לזה מפלוגי מנה שלא נמסרה עדות לאלו המעידים אלא צפני נמסרה אלא לכל כפן עיקר עדות לא נמסרה אלא לאלו והראשונים הם שלוחי הצעל שמצוה לאלו לעשות לה גט: **לא שביחא**. פירש בקונטרס לשמואל אית ליה צפ' ברתא ^(לקמן ד' פו:) דכתב סופר ועד שנינו ואיתא אפי' כרבי מאיר ומכל מקום נזריך לומר נמי אליביה דלא שכיחא דמתחילה לא הקשה אלא מכח דלא מסתברא דפליג שמואל אדר' ירמיה ורב חסדא: **חכם לבשירצה**. יותר מר"מ ודילמא ר' מאיר חריף ומקשה ור' יהודה מתון ומסין ^ק וכו' האי גוונא אמרינן בסוף הוריות ^(דף טז.):

חנות מיוונת. לשון מוזהר ואית דגרסי מווינת לשון זיון: **בצ'ום**. בקונטרס גריס צמ"ס כמו פיו צלוס ורגליו מבולגות בבכורות ^(מ.) ואית ^(יג) דגרסי בצמ"ך ^א כמו בצראשית רבה ^(פ' כ"ח) משל למנך שהיו אלוזותיו צלוסין ^ד ותתומין ומעורצין ^י: **דיבורא אמרי מעשה לא עבדי**. והא דאמרינן סוף פרק ב' דינמות ^(דף כה:) גבי מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא צ"ד ופרץ בגמרא טעמא דצ"ד הא צי תרי לא והתניא עדים החתומים על שדה מקח ועל גט אשה לא חשו חכמים כו' ומאי קושיא לשיני דיצורא אמרי מעשה לא עבדי כדאמר הכא דהתם לא הוי אלא דיצורא שאומר שמיאנה או שחלצה וש' לומר כיון דהתם על ידי דיצורא ^ג נגמר הדבר שע"י כך ניסת לשוק מעשה גמור חשיב ליה אבל הכא אין נגמר על ידם ואינו אלא דיצור צעלמא:

הדרן עלך האומר התקבל

ואחריו מדרש ואחריו אגדה נתן לצו לחזור עליהן ולגורסן עד שהיו ^(י)סדורין בפיו ולא אמר אלמוד מקרא לעצמו מדרש לעצמו אבל כשנעשה חסם גדול עשה כל התורה מטבעות סידר מדרש סיפרי וסיפרא לצדן ושנאן לעצמן לתלמידיו והלכות לעצמן ואגדות לעצמן. ונראה צעיי אוצר צלוס סגור מסגירות לצדן מחיצות ^(יא)מחיצות כמו שעושין בתיבות גדולות ליתן חטין מכאן שעורין מכאן עדשים מכאן כמו פיו צלוס ורגליו מבולגות בבכורות ^(דף מ.) קלושיי"א בלע"ז: **קופה הרוגלים**. מפרש התם ^(י) מה רוכל זה צבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך אומר הין פלייטון עמך אומר הין קנמון עמך אומר הין כך נזכר אדם לשאל דבר במקרא משיצו וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה. ואין שבה זה דומה לשל ר"ע שנתן לצו מחילה ולמד הכל מצולצל ואח"כ סדרן: **קופה של בשמים**. דומה לקופת הרוכלין אלא שהרוכל מתוך שאומנתו לכך מרכה מינין יותר וקושר כל אחד בצרור לצדו להיות מוזהר לשואלו: **קב וגקני**. ^(יג)לא לימד הרבה כשאר חזבריו אלא מה שאומר צבית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם: **טוחן הרבצ**. שנה הרבצה: **מוציא קימעא**. מפרש ליה: **סנא משכח קימעא**. מתלמודו: **ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין**. מה ששכח מתלמודו לא שכה אלא דברים שלא נראו שהלכה כמותן: **שנו מדוסין**. למדו תורתיו: **שמדוסין סרומוס מסרומוס** **מדוסיו של ר"ע**. בחרתים ותרמתים מתוך עקרי משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה: **שמא תשכור עדים**. לכך שיאמרו בשם צבלה לסופר לכתוב ולעדים לחתום: **לא חששו חכמים לדבר זה**. מאחר שמכירין חתמתן לא חשו לומר שקר

חתמו: **מעשה לא עבדי**. שיחתמו שקר או יעידו שקר: **דיבורא עבדי**. אומר לאחרים לעשות והאחרים סבורים שהצעל ציוה: **ואסם הסומו**. דליכא למיחש שמא תשכור כיון דאין חותמין אלא אם כן שמעו מפי הצעל עצמו: **ולא תעשה**. גזירה הא אטו הא:

ואיכא

הא א ב ג מיי' פ"ב מה' גירושין הל"ז סמג עשין ג טוש"ע אה"ע ס"י קב סעי' ד וע"ש במ"מ ובכ"מ: ד [טוש"ע חו"מ סימן סו סעיף כא]: ה [מיי' פ"י מה' גירושין ה"ט"ז שו"ע אה"ע סימן יב סעיף א]:

מוסף רש"י

אוצר בלוס. מינס הרבה מעורצין בחרה יחד (רשבים ב"ב נח. ושם: בלדוס). משנת ר' אליעזר בן יעקב קב וגקני. קב. מדה קטנה, כלומר במקומות מועטים הוא מוכר במשנה או בצרייתא, וגקי. ככל מקום שמכר הלכה כמותו (יבמות טט: וכע"ז שרובין סב: ובכורות טג:) משנה היינו נמי ברייתא ומשום הכי ק"ל כותיה צין במשנה צין בצרייתא (רשב"ם ב"ב קלח.). ר' יוסי נמוקו עמו. טעמו, ניס וקו, דבר ישר כקו המשקולת (עירובין נא.) טעמי ראותי מציא לו ככל מקום (שם יד.) לדרב דה. לומר לא יקמו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד של גט לא יסא את האשה (יבמות כה.). הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר

הדרן עלך האופר